

20.11.2017

Kirjastoverkkopalvelut,
FinELib

FinELibin ohjausryhmän kokous 20.11.2017

Aika maanantai 20.11.2017 klo 13–16
Paikka Kansalliskirjasto, Päärakennus, Yliopistonkatu 1, 2. krs, C222, Fabiania-kokoushuone
Läsnä Riitta Pyykkö, vararehtori, Turun yliopisto, puheenjohtaja
Kristiina Hormia-Poutanen, johtaja, Kansalliskirjasto/kirjastoverkkopalvelut (saapui klo 13.35)
Jouni Koski, rehtori, Laurea ammattikorkeakoulu
Tuula Hämäläinen, Team Leader, Knowledge Solutions, VTT
Tapani Sainio, ylitarkastaja, Opetus- ja Kulttuuriministeriö (osallistui kulttuuriasianneuvos Minna Karvosen sijaisena)
Lea Kauppi, pääjohtaja, Suomen ympäristökeskus
Eeva Klínga-Hyöty, tietopalvelupäällikkö, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu
Tarja Koskimies, kirjastonjohtaja, Seinäjoen ammattikorkeakoulu (osallistui etäyhteydellä)
Anne Luoto-Halvari, ylitarkastaja, opetus- ja kulttuuriministeriö (poistui klo 14.52)
Minna Niemi-Grundström, kirjastonjohtaja, Tampereen yliopisto
Liisa Rossi, järjestelmä- ja verkkopäällikkö, Kuopion kaupunginkirjasto (poistui klo 15:44)
Virva Nousiainen-Hiiri, toimistopäällikkö, Helsingin kaupunginkirjasto (osallistui etäyhteydellä, poistui klo 13.54)
Sirpa Suonpää, informaatikko, Luonnonvarakeskus
Pia Södergård, överbibliotekarie, Åbo Akademi (osallistui etäyhteydellä)
Anu Alaterä, Kansalliskirjasto/FinELib, sihteeri

Poissa Kristiina Kontiainen, ylitarkastaja, Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Minna Karvonen, kulttuuriasianneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Asiantuntijat Terhi Manninen, Paula Mikkonen, Toni Vesterinen (Kansalliskirjasto / FinELib)

Esittelijä Arja Tuuliniemi, palvelupäällikkö, Kansalliskirjasto/FinELib

Esityslista

1. Kokouksen avaus, osallistujien toteaminen ja esityslistan hyväksyminen

Esitys:

Puheenjohtaja avaa kokouksen ja toteaa osallistujat. Hyväksyttäneen esityslista. Tiedoksi ed. kokouksen hyväksytty pöytäkirja (Liite 1).

Keskustelu:

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.05 ja totesi osallistujat.

Tapani Sainio osallistui kokoukseen Minna Karvosen sijaisena. Opetus- ja kulttuuriministeriö on ehdottanut Tapani Sainiota ohjausryhmän varsinaiseksi jäseneksi ja Minna Karvosta hänen varajäsenekseen. Ohjausryhmä kannatti ehdotusta. Arja Tuuliniemi vie asian Kansalliskirjaston johtokunnan päätettäväksi.

Virva Nousiainen-Hiiren varajäsen Aija Laine on siirtynyt Helsingin kaupunginkirjaston palvelukseen. Yleiset kirjastot tarkistavat, onko tarpeen vaihtaa nyt kun varsinainen jäsen ja varajäsen työskentelevät samassa organisaatiossa.

20.11.2017

Kirjastoverkkopalvelut,
FinELib

Päätös:

Hyväksyttiin esityslista sellaisin muutoksin, että kohta 5 Ajankohtaista kustannustoimialalla ja konsortiossa siirrettiin käsiteltäväksi heti kohdan 1 eli kokouksen avauksen jälkeen.

2. Ajankohtaista kustannustoimialalla ja konsortiossa

2.1. Uuden kirjastolain vaikutukset FinELibin toimintaan (Liite 2)

Keskusteltiin siitä, millaisia päivityksiä maakuntakirjastojen aseman muutos aiheuttaa FinELibin aineistohankinnan organisointiin ja palvelusopimuksiin. Ohjausryhmässä todettiin, että uuden toimintamallin tulisi olla selkeä ja toiminnassa usean vuoden ajan. Todettiin myös, että aineistojen määrä voi laskea, kun maakuntakirjastot eivät enää tilaa niitä alueensa kirjastoille.

Todettiin, että keskustelu aiheesta on tärkeää ja on tärkeää miettiä yhdessä, miten tilausten tekeminen voidaan joustavasti järjestää siirtymäkaudella ja sen jälkeen. FinELib-toimisto järjestää ensimmäisen webinaarin asiasta kirjastoille joulukuussa 2017.

2.2. Yliopisto- ja ammattikorkeakoululain muutoksen vaikutukset FinELibin toimintaan: korkeakoulujen välisen opetusyhteistyön laajentaminen

Yliopisto- ja ammattikorkeakoululain muutos mahdollistaa entistä laajemman yhteistyön opetuksen järjestämisessä eri korkeakoulujen välillä (Liite 3). Todettiin, että lakimuutoksen mahdollistamista suunnitelmista korkeakouluissa tulisi saada tietoa jotta voitaisiin arvioida muutosten vaikutus FinELib-konsortion sopimuksiin. Todettiin, että FinELib-toimiston kannattaa olla asian osalta yhteydessä UNIFIn ja Areneen.

2.3. FinELibin palvelusopimusten päivitystarpeet (Läitteet 4 ja 5)

Arja Tuuliniemi kertoi, että FinELibin palvelusopimuksia päivitetään vuoden 2018 aikana. Ohjausryhmässä todettiin, että palvelusopimuksessa ei kannata mennä liian tarkkoihin yksityiskohtiin, mutta sopimusten pitäisi kuitenkin lisätä läpinäkyvyyttä ja tietoa siitä, mitkä FinELib-toimiston ja konsortion jäsenten tehtävät ovat palvelun tuottamisessa.

3. Konsortion jäsenten kokemukset suorista aineistoneuvotteluista

FinELib-toimisto on kerännyt konsortion kokemuksia suorista aineistoneuvotteluista niiden aineistojen osalta, joiden konsortiohankinta päättyi vuoden 2017 lopussa.

Esitys:

Arja Tuuliniemi esittelee kyselyn tuloksia. (Liite 6)

Keskustelu

Arja Tuuliniemi esitteli kyselyn tuloksia. Vastauksia saatiin kahdeksasta jäsenorganisaatiosta. Tulosten mukaan suurimmassa osassa suoria sopimusneuvotteluita jäsenorganisaatiot ovat saaneet kustantajilta hintatasoltaan ja käyttösopimuksiltaan saman tasoiset sopimukset kuin konsortiosopimus on ollut. Kyselyssä kysyttiin myös miten yhteistyö kustantajien kanssa oli sujunut, olivatko jäsenorganisaatiot tehneet yhteistyötä toistensa kanssa ja oliko FinELib-toimistosta saatu tukea neuvotteluihin. Vastausten mukaan yhteistyö kustantajien kanssa oli ollut vaihtelevaa ja valtaosa jäsenorganisaatioista oli tehnyt yhteistyötä hankinnassa toistensa kanssa.

20.11.2017

Kirjastoverkkopalvelut,
FinELib

FinELib-toimistosta oli saatu tukea aineistohankinnassa ja vastauksissa myös ehdotettiin uusia muotoja miten toimisto voi tukea organisaatioiden omia hankintoja.

Pia Södergård kertoi, että Suomen yliopistokirjastojen neuvosto (SYN) oli kokouksessaan 13.10.2017 keskustellut FinELibin palveluista. SYN ilmaisi huolensa siitä, että osa FinELibin aiemmin keskitetyistä neuvottelemista aineistoista on siirretty yliopistokirjastojen neuvoteltaviksi samaan aikaan kun yliopistokirjastot kärsivät henkilövähennyksistä. SYN toivoo, että kehitys ei jatku. SYN kysyy, pitäisikö FinELibin strategia avata.

Keskusteltiin FinELibin strategiasta. Todettiin, että konsortion strategiset päämäärät sinällään ovat edelleen ajankohtaisia, mutta tehtävien priorisointia pitäisi tarkastella uudelleen, koska Helsingin yliopiston leikkausten vaikutus palveluihin ei ollut tiedossa, kun strategiaa tehtiin. SYNiltä toivottiin konkreettisia ehdotuksia priorisointiin.

Päätös:

Päätettiin, että FinELibin strategian prioriteetteja käsitellään toimintasuunnitelman yhteydessä ohjausryhmän vuoden 2018 ensimmäisessä kokouksessa.

4. Open Access FinELibin vuonna 2016 neuvottelemassa aineistoissa

FinELib solmi vuodelle 2017 Open Access-sopimukset Sage ja Taylor & Francis –kustantajien kanssa. FinELib-toimisto on koonnut kokemuksia siitä, miten sopimusten OA-ehtoja on hyödynnetty, mitä hyvää ja huonoa OA-malleissa on ja miten hyvin sopimukset ovat edistäneet avointa julkaisemista.

Esitys:

Toni Vesterinen ja Anu Alaterä esittelevät.

Keskustelu

Toni Vesterinen ja Anu Alaterä esittelivät avoimen julkaisemisen tähänastisia tuloksia Sagen ja Taylor & Francisin osalta (Liite 7).

Todettiin, että tarkasteltava ajanjakso on vielä melko lyhyt, koska sopimuksista päästiin tiedottamaan vasta maaliskuussa. Todettiin, että Taylor & Francisin alennusta on käytetty jonkin verran ja Sagen alennusta erittäin vähän. Pohdittiin syitä siihen, että alennuksia on käytetty näin vähän. Todettiin, että avoimen julkaisemisen etenemistä hidastaa, jos julkaiseminen edellyttää tutkijalta APC-maksun maksamista, vaikka maksu olisi pieni. Julkaisuprosessit voivat olla myös niin monimutkaisia, että tutkijat eivät halua käyttää aikaa niihin perehtymiseen.

FinELib-toimisto tekee vuonna 2018 kyselyn tutkijoille, jolla selvitetään miksi tutkijat ovat käyttäneet niin vähän sopimusten mahdollisuutta avoimeen julkaisemiseen.

Päätös:

Ohjausryhmä kannatti kyselyn toteuttamista.

5. FinELibin aineistoneuvottelutilanne

20.11.2017

Kirjastoverkkopalvelut,
FinELib

Esitys:

- 5.1. Arja Tuuliniemi esittelee konsortion saamia tarjouksia ja tarjousten sisältämiä Open Access -kokonaisuuksia.

Keskustelu

Terhi Manninen, Toni Vesterinen ja Paula Mikkonen esittelivät lehtipaketeista saatuja tarjouksia ja niihin sisältyviä Open Access –elementtejä. (Liitteet 8-13).

Keskustelussa todettiin, että joissakin tarjouksissa oleva kustannusten voimakas nousu ei ole hyväksyttävää. Todettiin myös, että kustantajille on lähetettävä selkeä viesti siitä, että aineistot on tarjottava konsortion kautta. Todettiin, että tällä hetkellä tutkimusrahoittajat vastaavat pitkälti yksittäisten APC-maksujen maksuista eikä organisaatioiden/kirjastojen perusbudjeteissa ole tähän rahaa. Keskusteltiin mahdollisuudesta rakentaa kansallista mallia yhdessä eri tahojen kanssa.

Päätös

Muodostetaan open access –neuvottelujen tueksi strategiaryhmä.

- 5.2. Terhi Manninen esittelee lisenssien laajennuspilottien tilannetta

Keskustelu

Terhi Manninen esitteli tilannekatsauksen lisenssien laajennuspilotteihin (Liite 14).

6. Muut asiat

Ei muita asioita.

7. Tiedotusasiat

7.1. Uudet www-sivut aineistoneuvotteluviestintään: www.finelib.fi.

8. Seuraava kokous

Arja Tuuliniemi lähettää Doodle-kyselyn seuraavan kokouksen ajankohdasta.

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 16.05.

LIITTEET

Liite 1. Ohjausryhmän 4/2017 pöytäkirja,

https://www.kivi.fi/download/attachments/41027142/ohjausryhma_poytakirja_4_2017.pdf?version=1&modificationDate=1507040757607&api=v2

Liite 2. Kirjastolaki ja -asetus, <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161492> ,
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170660>

Liite 3. HE 73/2017 Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta sekä laiksi yliopistolain muuttamisesta annetun lain voimaannpanosta, <https://www.edilex.fi/he/20170073>

Liite 4. Palvelusopimusten päivittäminen 2018

Liite 5. Yleisten kirjastojen FinELib-palvelusopimus

20.11.2017

Kirjastoverkkopalvelut,
FinELib

- Liite 6. Kysely aineistoneuvotteluista
- Liite 7. OA-sopimusten arviointi
- Liite 8. Aineistoneuvottelutilanne
- Liite 9. Wiley_OA-kustannukset_2018
- Liite 10. Springer OA-kustannukset_2018
- Liite 11. Wiley Kustannustenjakko 2018 myös lisenssimaksu
- Liite 12. Springer kustannustenjakko 2018 myös lisenssimaksu
- Liite 13. LWW Total Access Proposal 2018-2022
- Liite 14. Pilottien tilanne